

פרק ד' - בין מרדכי לאסתר: המאבק על הזהות

ר' דוד סבתו

(א) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק וזעקה גדלה ומרה: (ב) ויבוא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק: (ג) ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד שק ואפר יצע לרבים:

(ד) ותבואנה נערות אסתר וסריסה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל: (ה) ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה: (ו) ויצא התך אל מרדכי אל רחוב העיר אשר לפני שער המלך: (ז) ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך ביהודים לאבדם: (ח) ואת פתשגן כתב הדת אשר נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את אסתר ולהגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה:

(ט) ויבוא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי: (י) ותאמר אסתר להתך ותצוהו אל מרדכי: (יא) כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחייה ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום: (יב) ויגידו למרדכי את דברי אסתר: פ

(יג) ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מפל היהודים: (יד) כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ואתי אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות:

(טו) ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי: (טז) לך פנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונעתי אצום כן וכך אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי: (יז) ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צוה עלי אסתר: ס

[אסתר ד]

לפני שניכנס למבנה ולתוכן של הפרק, נציין שכל הפרק הוא דיאלוג מתמשך, לאו דווקא מילולי, בין מרדכי לבין אסתר. נראה תחילה היכן פרק זה עומד כחלק מהמבנה הכללי של המגילה. פרק א' מעניק למגילה את הרקע הכללי-פרסי, תמונה רחבה של התרבות הפרסית, ללא אזכור של היהודים. הדמות המרכזית בפרק ב' היא אסתר, כל הפרק לכבודה, גם היא אם אינה פועלת בו. המן, וכנגדו מרדכי, ניצבים במרכז של פרק ג'. מרדכי של פרק ג' שונה ממרדכי של פרק ב' - כאשר מרדכי מוזכר בפרק ב' אין הוא ומד בזכות עצמו, אלא כדוד של אסתר, אין לו תפקיד אחר מלבד הקשר שלו לאסתר. בפרק ג' מרדכי עומד בפני עצמו, ויחד עם זה הקשר של מרדכי לאסתר אינו מוזכר בפרק ג', בפרק ג' הוא מוצג

כמרדכי היהודי שעומד בגאווה מול המן. אפשר לומר שפרק ג' היה מתרחש גם אם מרדכי לא היה הדוד של אסתר.

נדגיש שישנו מתח מסויים בין שתי ההצגות. אסתר אינה אומרת את מולדתה, ודבר זה מודגש פעמיים. לעומת זאת, עובדת היות מרדכי יהודי ניצבת במרכז המאבק עם המן, ויותר מזה, מרדכי מבליט את ייחודי - "כי הגיד להם אשר הוא יהודי".

הדמויות המרכזיות בפרק ד' הן מרדכי ואסתר. אחשורוש והמן מופיעים רק ברקע של הסיפור. דמויות נוספות בפרק זה הן המתווכים בין מרדכי ואסתר - התך ונערות אסתר. כל הפרק נע בין מרדכי לבין אסתר, אין כמעט מעשים, כל הדרמה מתמצה בדיאלוג.

"וּמְרַדְכִי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מְרַדְכִי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבֹּשׁ שָׂק וַאֲפֹרָ" - מרדכי לובש שק ואפר כאות אבל ותענית, כפי שמצאנו באנשי נינוה. בשני המקרים מדובר על גזר דין מוות על קהילה שלמה, וזו התגובה לגזר הדין. "וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר" - תפקידה של הזעקה הוא לעורר את העם, זו אינה רק תגובה ספונטנית, לכן הוא זועק רק כאשר הוא מגיע לעיר. מרדכי זועק "זַעֲקָה גְדֹלָה וּמְרָה", והתוצאה של אותה זעקה, של אותו פרסום מגיעה מיד: "וַיִּבְכְּל מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וַדְתּוּ מִגִּיעַ אֲבָל גְּדוֹל לַיהוּדִים וְצוּם וּבְכִי וּמִסְפַּד שָׂק וַאֲפֹרָ יָצַע לְרַבִּים". יש בפסוקים תיאור של התרחבות של המעגלים - השק והאפר מתחיל במרדכי, אחר כך מתרחב לשושן (מרדכי הולך וזועק בעיר בלבוש שק) ובסופו של דבר מגיע לכל מקום שדבר המלך ודתו מגיע.

בין שני הפסוקים ישנו דגש נוסף: "וַיָּבֹאוּ עַד לַפְּנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לְבֹאוּ אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבוּשׁ שָׂק" - מסע הפרסום של מרדכי אינו נגמר בעיר אלא מגיע עד לפני שער המלך. בסוף פרק ב' נאמר: "בְּיָמֵינוּ הָיָה וּמְרַדְכִי יָשָׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ" [פסוק כא]. המצב הרגיל של מרדכי הוא שהוא יושב בשער המלך, ואילו עתה הוא מגיע עד לפני שער המלך, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. אמנם אמרנו שמטרת הזעקה היא הפרסום, אך לאמיתו של דבר מרדכי לא נזקק לפרסום באמצעות הזעקה, כל שאר היהודים ישמעו על המצב גם בלי מרדכי שהרי הגזירות יגיעו אליהם, כפי שאנו רואים בפסוק ג'. יוצא אם כן, שהמעשה הפומבי לא נעשה רק בשביל שאר היהודים, שהרי הם שומעים את גזירת המלך, אלא הוא נעשה בעיקר בשביל אסתר, כפי שמתגלה בהמשך הפרק.

"וַתִּבְּרָאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּחֲלֹחַל הַמֶּלֶכָה מְאֹד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מְרַדְכִי וְלְהַסִּיר שָׂקוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל" - אסתר מתחלחלת ממעשה מרדכי, כיוון שהיא יודעת שמקומו של מרדכי הוא בשער המלך, והיא יודעת גם שאסור לבוא אל שער המלך בלבוש שק. הראיה לכך טמונה בתגובתה של אסתר - ששולחת בגדים להלביש את מרדכי.

זה הדיאלוג הראשון בין מרדכי לבין אסתר, דיאלוג שאיננו מילולי. מרדכי אינו מחליף בגדים משום שהוא נמצא באבל. אי היכולת לבוא עד שער המלך בלבוש שק, מבטאת את הפער העמוק שבין השניים. מרדכי נמצא בחוץ באבל עם שאר היהודים, ובסכנה של הגזירה. אסתר כלואה בבית המלך, מנותקת מכולם - מרדכי מנסה להעביר פנימה את התודעה של מה שקורה בחוץ. הפער הפיזי בין מרדכי לבין אסתר מבטא את הפער הפנימי בין הגורל של מרדכי לבין הגורל של אסתר.

מתגובת אסתר נראה שהיא מתחלחלת מהמעשה הפרטי של מרדכי, שהוא מסכן את עצמו. אסתר חיה בעולם של חוקי המלך, כפי שמעידים דבריה בהמשך: "כל עבדי המלך... אשר יבוא אל המלך", הדבר הראשון שמלחיץ את אסתר הוא החוק של המלך ש"אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק", שעלול לסכן את מרדכי. מרדכי קורע את בגדיו ולובש שק ואפר, והניגוד הגמור הוא ללבוש בגדים. הפתרון של אסתר הוא פתרון חיצוני, פתרון שמתעסק בתחפושת ולא במהות. זו הפעם היחידה בפרק שאסתר מכונה "המלכה", משום שהיא מתפקדת כמלכה, כמי שחיה בארמון ולא כמי שחיה עם עמה, הכינוי מסמל את התודעה. מרדכי אינו מקבל את הבגדים כרמז לכך שאסתר אינה מבינה את העניין, הבעיה אינה הבגדים אלא מה שהם מסמלים.

"וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לְהַתֵּךְ מִסְרִיִּי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וַתִּצְוֶהוּ עַל מֶרְדֵּכִי לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה" - נערות אסתר וסרסיה מוסרים את המידע על מרדכי, ותפקידם להעביר לו בגדים. התך אינו מעביר בגדים אלא מעביר מסרים, שליח מיוחד יותר דיסקרטי, מטרתו לנסות להבין את פשר מעשיו של מרדכי.

"וַיֵּצֵא הַתֵּךְ אֶל מֶרְדֵּכִי אֶל רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לְפָנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ" - 'רחוב' בלשון המקרא הוא רחבה, כרחובה של עיר במסכת תענית, המקום שבו עושים את הכינוסים הפומביים של העיר. "וַיֵּגֵד לוֹ מֶרְדֵּכִי אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פְּרִשְׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הֵמֶן לְשָׁקוֹל עַל גִּזְיֵי הַמֶּלֶךְ בְּיְהוּדִים לְאַבְדָּם: וְאֵת פִּתְשָׁן כְּתָב הַדָּת אֲשֶׁר נָתַן בְּשׁוֹשָׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהִרְאוֹת אֵת אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוֹת עָלֶיהָ לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עַמָּה". אסתר מצווה את התך על מרדכי, וכנגד מרדכי אומר להתך לצוות עליה. מעבר לאמירה הוא שול לה את פתשגן על מנת שתראה את הגזירה. אפשר שיש כאן ניגוד לשליחה הראשונה של אסתר - אסתר שולחת בגדים, חפץ חיצוני, ומרדכי גם הוא שולח חפץ חיצוני. אין כאן בעיה של אבל ספציפי או חוסר בגדים, אלא בעיה מהותית של הגזירה. הפתשגן הוא ראי של המתרחש בעולם, אל מול הבגדים שמשקפים את שקורה בתוך הארמון.

"וַיִּבֹא הַתֵּךְ וַיֵּגֵד לְאֶסְתֵּר אֵת דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהַתֵּךְ וַתִּצְוֶהוּ אֶל מֶרְדֵּכִי" - שוב מופיע ציווי. "כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֹצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֵת שַׂרְבִּיט הַזֶּהָב וְחָיָה וְאֵנִי לֹא נִקְרָאתִי לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם" - תגובת אסתר היא שמרדכי מדבר על גורל היהודים, אך היא חוששת על גורלה שלה. מרדכי מביא פתשגן כתב הדת שמבטא את גורלם של היהודים, ואילו אסתר מציגה את הדת של חצר המלוכה. שוב עומד הניגוד בין החוץ לפנים - יש את הדת של החוץ שאותו מציג מרדכי, אל מול הדת של הפנים שמציגה אסתר. המילה המרכזית שחוזרת בדברי אסתר היא "המלך". זו האטמוספירה שבה נמצאת אסתר, כהמשך לכך שהיא מתחלחלת מכך שמרדכי מגיע אל לפני שער המלך בלבוש שק.

ישנם ארבעה שלבים של מעבר בין מרדכי לבין אסתר. בדרך כלל, נקודת המפנה בתנ"ך הוא בשלב הרביעי. ישנה התפתחות בשני מישורים. במישור הראשון יש התפתחות מהחוץ פנימה - בגדים, פתשגן, ציווי.

סוף השלב השלישי הוא: "וַיֵּגִידוּ לְמֶרְדֵּכִי אֵת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר". לכאורה, היה צריך לכתוב 'ויגיד להתך...'. כמו כן, בהמשך מופיע 'ויאמר מרדכי להשיב...'. ולא כתוב מי משיב. התך נעלם מדו השיח. דבר זה הטריד כבר את חז"ל, שהציעו דרשה לפתרון קושי זה [מגילה טו, א]:

אמר רב: התך זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך - שחתכוהו מגדולתו. ושמואל אמר: שכל דברי מלכות נחתכין על פיו. לדעת מה זה ועל מה זה, אמר רבי יצחק: שלחה לו: שמא עברו ישראל על חמשה חומשי תורה, דכתיב בהן: מזה ומזה הם כתבים. ויגידו למרדכי את דברי אסתר, ואילו איהו לא אזל לגביה - מכאן שאין משיבין על הקלקלה.

על פי הפרשנות של חז"ל, התך כבר אינו מוכן להעביר את סירובה של אסתר לציווי מרדכי ולכן השליחות נעשית על ידי מישהו אחר.

בפרקי דרבי אליעזר [נ] אנו מוצאים הצעה נוספת:

שלחה וקראה להתך נאמן ביתה. מה נעשה למרדכי. ויצא התך אל רחוב העיר אל מרדכי והגיד לו את הדבר. ונכנס והגיד לאסתר. וראה המן להתך יוצא ובא והרגו. ולא מצאת איש אחד נאמן לשלוח אל מרדכי ואמרה היא בעצמה לבוא אל מרדכי. שני 'ותאמ' אסתר להשיב אל מרדכי".

לפי מדרש זה התך נהרג ולכן אסתר עצמה הלכה למרדכי, או שהדברים עברו למרדכי ברוח הקודש. נציין שגם באחד התרגומים למגילת אסתר מופיע שהמן הרג את התך.

בין כך ובין כך, צריך לשאול למה העלמת התך אינה מוסברת בכתוב? אפשר שיש התפתחות גם בדרכי התקשורת. מעבר לתוכן של הדיאלוג, גם התפאורה משתנה. בשלב הראשון, מרדכי לובש שק ואפר והיא שולחת בגדים. כאשר ההיבט הוא רק בגדים, מספיק לשלוח את נערוֹתיה. בשלב הבא מדובר בהיבט יותר עמוק ולכן אסתר שולחת את התך. בשלב האחרון התך נעלם. לפי הפשט התך העביר את השליחות אך אינו נזכר. המשמעות היא שהתפאורה החיצונית נעלמת לגמרי, אין יותר תיווך בין מרדכי לאסתר - בשלב האחרון מרדכי ועולמו עומדים ישירות אל מול אסתר ועולמה.

"וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכִי לְהָשִׁיב אֶל אֶסְתֵּר אֶל תְּדַמִּי בְּנִפְשָׁךְ לְהַמְלִיט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְּהוּדִים: כִּי אִם הִחַרְשׁ תִּחַרְשִׁי בְּעַת הַזֹּאת רֹחַ וְהִצֵּלָה יַעֲמֹד לַיהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאֵת וּבֵית אַבִּיךָ תֵּאבְדוּ" - דברים אלו של מרדכי יוצאים דופן במגילה כולה מכמה בחינות. עד כאן כל טענותיו של מרדכי נתמכו באמצעות מתודיקה של 'להראות', בדבריו האחרונים מרדכי נוגע בלב הדברים. מרדכי טוען שאסתר חושבת שהיא מנותקת מהמציאות של שאר היהודים הן מהבחינה הפיזית והן מהבחינה המהותית. זה מה שאסתר מדמה, אך האמת היא הפוכה - היהודים ינצלו בכל מקרה, אך את ובית אביך תאבדו.

יהודי שמתנתק מהכלל וחושב שכך הוא ניצל, באופן עמוק הוא ניתק את עצמו משרש חיותו. העם - רוח והצלה יעמוד לו ממקום אחר, אבל דווקא זה שהתנתק מהעם יאבד, לו כבר לא מובטח דבר. זהו הרמז המפורש ביותר לקב"ה - מרדכי בעצם אומר שישנה הבטחה לקיומו של עם ישראל, ישנה השגחה שהעם לא יכלה. כל מי שהוא חלק מהעם, גם אם יקרה לו משהו באופן פרטי, באופן כללי הוא מושגח משום שהוא חלק מהעם. מרדכי טוען שאסתר צריכה להחליט אם היא חלק מהעם או לא - ההשגחה תגלגל את ההצלה בכל מקרה, השאלה היא האם אסתר מוכנה לקחת את האחריות, האם היא מוכנה לקחת חלק בהצלה זו.

מרדכי מוסיף ואומר: "וַיְמִי יוֹדֵעַ אִם לָעַת קְזָאת הַגְּעֵת לְמַלְכוּת" - זהו רמז של השגחה. כאן מפורש שלהתנהלות במגילה יש יד מכוונת. אמנם, מרדכי לא אומר זאת בלשון ודאית אלא בהרבה ענווה - "מי יודע". בספר יונה [ג, ט] מופיע ביטוי דומה "מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנָחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מִחֶרֶן אִפּוֹ וְלֹא נֵאבֵד", וכמו כן בספר יואל: "מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנָחַם וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרִכָּה מִנְחָה וְנִסָּךְ לְה' אֱלֹהֵיכֶם" [ב, יד]. ה"מי יודע" שמופיע בסיפורים אלו של תעניות הוא שהקב"ה אינו כפוף למעשי בני אדם, אין ודאות למה שיתרחש בעתיד ולמעשה ההשגחה.

"וַיֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל מֶרְדֵּכִי" - באותה הלשון שמרדכי משיב לאסתר, אסתר משיבה למרדכי. "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאֵל תֵּאָכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם גַּם אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצוּם כֵּן וּבְכֵן אָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כֹדֵת וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי" - ודאי שיש שינוי בתגובת אסתר, היא מכריעה - היא מחליטה שהיא לא מתנתקת מהעם, ומוכנה למסור את נפשה על הנסיון להצלת העם. אך מעבר לעצם ההכרעה, בדבריה היא מבטאת את העובדה שאין מדובר רק בקישור של אסתר ליהודים, אלא גם קישור של היהודים לאסתר. כשם שהיא צריכה למסור נפשה עליהם, כך הם צריכים למסור נפשם עליה. אם הפרק התחיל בניתוק בין כל היהודים לבין אסתר, וכן בטענת מרדכי: "אל תדמי... להמלט מכל היהודים", הפרק נגמר בהזדהות למטרה המשותפת "לך כנוס את כל היהודים".

"וּבְכֵן אָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כֹדֵת" - בפרק ב' אסתר מוצגת כאלטרנטיבה לושתי. ושתי הוסרה ממלכותה בגלל שסירבה לדת המלך. רעותה הטובה ממנה היא המלכה שמצייתת לציווי. כביכול, אסתר כורתת את הענף עליה היא יושבת בכך שגם היא הולכת כנגד הדת ובאה אל המלך בניגוד לחוקי המלך. הצנעת היהדות של אסתר, שהתחילה כחוסר אמירה והגיעה עד כדי הסתרה של הגורל,

מתעמתת עם הבלטת היהדות של מרדכי, ובקונפליקט זה אסתר מכריעה ובוחרת ללכת כנגד דת המלך.

הבקשה של אסתר היא צום. הצום הופך למאפיין המרכזי של היהודי, הוא עומד בניגוד גמור למשתה המאפיין את התרבות הפרסית. הצום אינו מבטא רק צרה, אלא מסירות נפש, התגברות ולקיחת אחריות, שעומד בניגוד גמור לפורקן ולבריחה מהאחריות שמבוטא במשתה. המשתה משולב עם הפורענות וכנגדה עומד הצום שאסתר לוקחת על עצמה לפני ההצלה.

"וַיַּעֲבֹר מֶרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר צִוְתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר" - משפט זה מפתיע משום שלכל אורך הסיפור יש מספר ציוויים. הציווי הראשון של מרדכי אסתר מופיע כבר בפרק ב', כאשר אסתר אינה אומרת את מולדתה משום ש"מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד". בפרק ד' אסתר עומדת ברשות עצמה, השליטה של מרדכי עליה כבר נחלשת, כעת לה יש מערכת ציוויים שאליה היא כפופה. אסתר מצווה את התך אל מרדכי, מרדכי מצווה עליה שתבוא למלך, ושוב אסתר מצווה אל התך. מרדכי מצווה עליה כפי שהייתה באמנה איתו, אך לאסתר מערכת ציוויים אחרת. הציווי אינו פועל על אסתר אלא ההכרעה הפנימית שלה שנובעת מהאמירה של מרדכי היא שמכריעה את הכף. השלב האחרון אינו כולל ציווי, אלא רק אמירה. בשלב הסופי יש היפוך - לא מרדכי מצווה על אסתר, אלא אסתר מצווה על מרדכי. כאשר אסתר לוקחת את האחריות הכבדה של מסירות נפש על הכלל, יש לה גם את הכוח של הציווי. מרדכי כפוף לה משום שקיבלה על עצמה את המטלה הכבדה של הצלת העם.

הפסוק המשלים את הפרק הוא פסוק א' בפרק ה': "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׂ אֶסְתֵּר מְלָכוּת וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא מְלָכוּתוֹ בְּבֵית הַמְּלָכוּת נֹכַח פְּתַח הַבַּיִת". אסתר לובשת מלכות, כשם שאסתר שלחה בתחילת הסיפור בגדים להלביש את מרדכי. אולם, יש הבדל בין השניים - אסתר שולחת למרדכי בגדים ואילו אסתר אינה לובשת בגדי מלכות, אלא 'מלכות'. חז"ל עמדו על כך ודרשו: "ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, בגדי מלכות מיבעי ליה! אלא: שלבשתה רוח הקדש" [מגילה יד, ב]. בתחילת פרק ד' הלבוש נועד לטשטש את הפער העמוק שנפער בין אסתר לבין העם. בתחילת פרק ה' הלבוש הוא בעל אופי אחר, בעל אופי של לקיחת אחריות להצלת היהודים. בגד מבטא משהו חיצוני, ולכן היא נשמטת, כביכול המלכות היא דבר שאיננו חיצוני שאי אפשר לממש. בזה נסגר המעגל שהתחיל בבחירת אסתר שנבחרה משום שנשאה חן וחסד מכל הנשים, משום מראה פנימי ולא משום מראה חיצוני.

האבן עזרא [ד, טז ד"ה 'שלשת'] מוסיף מימד נוסף:

שלשת ימים - עד יום השלישי והנה לא אכלו בערב והתענו שני ימים ושני לילות כי הכתוב הוא לילה ויום, והנה אסתר בטחה באלהיה על כן התענתה ולא בטחה ביופיה כי פני המתענה תשתננה אף כי יום השלישי.

מצד אחד היא מתענה ומכחישה את יופיה באופן בולט, ומצד שני היא לובשת מלכות ובזה באה אל המלך. אין היא באה בכח המראה אלא בכח העוצמה הפנימית.

פרק זה עומד בלב המגילה ומבטא את המהפך שמתרחש במגילה. לאורך כל המגילה שם ה' אינו מפורש אך סייעתא דשמיא מתגלה לכל אורכה. כל פרט מסתדר באופן המתאים על מנת לסדר את הסיפור כפי שצריך. בכל המגילה כולה יש פרט אחד שאינו מסתדר עם כל הסיפור - "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלוש יום". כל המגילה צריכה להיות בנויה בצורה של סייעתא דשמיא, וברגע הקריטי ביותר יש דבר שאינו מסתדר! זו נקודת המפנה בכל המגילה, אך על מנת שתהיה נקודת מפנה צריכה להיות הכרעה. ההכרעה צריכה להיות אנושית בלבד ללא כל סייעתא דשמיא, זו הכרעה שאסתר צריכה לקבל כנגד כל הסיכויים, מתוך הכרה באמת ולא מתוך ציפייה שכך יקרה. רק לאחר קבלת ההכרעה העניינים יתגלגלו בצורה מתאימה. הסייעתא דשמיא מגיעה, אבל היא צריכה להתחיל מהכרעה אנושית טהורה.